

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روز گذشته کلام آیت الله طباطبائی اعلی الله مقامه در تفسیر المیزان را ذکر کردیم، ایشان مطالبی را در مورد ارث در هفت فصل ذکر کردند که عرض کردیم مطالعه کنید، بنده چند مطلب در مورد کلام ایشان نوشته ام:

اول اینکه ایشان در ضمن کلامشان جد و جده بالا را جزء طبقه سوم حساب کرده اند، هر انسانی در اول ولادت با دو نفر یعنی پدر و مادر مربوط است و بعد یک طبقه بالاتر می رود چهار نفر دیگر یعنی جد و جده اُمی و جد و جده اُمی اضافه می شوند و سپس یک طبقه دیگر بالاتر می رود و هشت نفر می شوند زیرا هرکدام از آنها نیز پدر و مادری دارند و بالاخره اینها اجداد ثمانیه هستند که همگی جزء طبقه دوم هستند درحالی که آیت الله طباطبائی اجداد را در طبقه سوم و جزء اعمام و احوال قرار داده.

دوم اینکه ایشان در مورد ارث مرد و زن فرمودند: ﴿لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ﴾^۱، یعنی مرد دو سوم و زن یک سوم ارث می برد و بعد ایشان فرمودند تمام مخارج زن (حتی موقع مرگ کفن زن نیز به عهده شوهر است ولو اینکه زن خودش ثروتمند باشد) و همچنین تمام مخارج زندگی نیز به عهده مرد می باشد و زن هیچ خرجی نمی کند لذا یک سوم ارثی که برده دست نخورده باقی می ماند و از طرفی شوهر نیز یک سوم از اموالش را خرج زن و زندگی می کند پس در نتیجه دو سوم اموال دنیا در اختیار زنان قرار می گیرد و مردها یک سوم دارند لذا زن ها فکر نکنند که به آنها بی مهری شده و کمتر توجه شده، بنده عرض می کنم تمام ثروت دنیا متعلق ارث نیست که بعد اینطور بگوئیم، مثلاً بخشی از ثروت دنیا انفال است که در فقه ما متعلق به پیغمبر و ائمه

علیهم السلام و نایبان آنها می باشد و اینها اصلاً متعلق ارث واقع نمی شوند و دیگر اموال نیز ممکن است اصلاً متعلق ارث نباشند بنابراین فرمایش ایشان و نتیجه ای که گرفته اند (دو سوم اموال دنیا برای زن و یک سوم آن برای مرد است) درست نیست، بعلاوه اینکه ایشان فرموده مرد دو سوم ارث می برد ولی عدالت اقتضاء می کند که نصفش را به زن بدهد نیز صحیح نیست زیرا شارع مقدس وظیفه و تکلیف مشخصی در مورد تأمین مخارج زندگی زن و دادن نفقه مشخص کرده که حالا چند روایت در اینجا وجود دارد که آنها را بخوانیم مطلب روشن می شود.

صاحب وسائل در کتاب الفرائض والموارث بابی را منعقد کرده که عنوانش متفاوت می باشد و یکی از اشکالات آیت الله بروجردی اعلی الله مقامه به وسائل نیز همین بود که گاهی چیزی را در عنوان می نویسد ولی روایات با عنوان باب تطابق ندارند.

خبر اول: ﴿مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ أَبِي عَمِيرٍ عَنْ حَمَادٍ وَهَشَامِ جَمِيعًا، عَنْ الْأَحْوَلِ (مُحَمَّدِ بْنِ نَعْمَانَ) قَالَ: قَالَ ابْنُ أَبِي الْعَوْجَاءِ (أَزْ زَنَادِقَهُ) بُوَدَ: مَا بَالُ الْمَرْأَةِ الْمُسْكِينَةَ الضَّعِيفَةَ تَأْخُذُ سَهْمًا وَاحِدًا وَيَأْخُذُ الرَّجُلُ سَهْمَيْنِ؟ قَالَ: فَذَكَرَ ذَلِكَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: إِنَّ الْمَرْأَةَ لَيْسَ عَلَيْهَا جِهَادٌ وَلَا نَفَقَةٌ وَلَا مَعْقَلَةٌ (دِيَهُ عَاقِلُهُ) وَإِنَّمَا ذَلِكَ عَلَى الرَّجَالِ فَلِذَلِكَ جَعَلَ لِلْمَرْأَةِ سَهْمًا وَاحِدًا وَلِلرَّجُلِ سَهْمَيْنِ. وَرَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَمِيرٍ، عَنْ هَشَامِ بْنِ سَالِمٍ نَحْوَهُ. وَرَوَاهُ الرَّقِيقِيُّ فِي (الْمَحَاسِنِ) عَنْ أَبِيهِ وَيَعْقُوبُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ ابْنِ أَبِي عَمِيرٍ، مِثْلَهُ﴾^۲.

همه روایات را می شناسیم و خبر سنداً صحیح می باشد.

خبر دوم: ﴿وَعَنْهُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَرَارٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ:

^۲ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۳۶، ابواب میراث الأبویین والأولاد، باب

۲، حدیث ۱، ط الإسلامیة.

^۱ سوره نساء، آیه ۱۱.

مثلي ما تعطى الأنثى لان الأنثى في عيال الذكر إن احتاجت وعليه أن يعولها وعليه نفقتها، وليس على المرأة أن تعول الرجل ولا تؤخذ بنفقتها إن احتاج، فوفر على الرجال لذلك وذلك قول الله عز وجل: "الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض وبما أنفقوا من أموالهم." ^۳

بنابراین با توجه به روایات مذکور کلام آیت الله طباطبائی که فرمودند مخارج زن به عهده مرد است و مخارج زندگی نیز به عهده مرد است پس در نتیجه دو سوم از اموال دنیا متعلق به زنان است و یک سوم متعلق به مردان است را نمی توانیم بپذیریم.

بحث دیگر در مورد ابن ابی العوجاء و دوستانش و طریقه بحث و گفتگوی اهل بیت علیهم السلام با آنها می باشد که فردا متعرض آن خواهیم شد إن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمين و صلى الله على
محمد و آله الطاهرين

قلت له: كيف صار الرجل إذا مات وولده من القرابة سواء يرث النساء نصف ميراث الرجال، وهن أضعف من الرجال، وأقل حيلة؟ فقال: لأن الله عز وجل، فضل الرجال على النساء درجة (از نظر قدرت)، لأن النساء يرجعن عيالا على الرجال ^۳.

خبر سنداً خوب است.

دیروز هم عرض کردیم مردها در قدرت فکری و تعقل و تدبیر و عاقبت اندیشی قوی تر هستند و زن ها در احساسات و عواطف قوی تر می باشند ولی آنچه که در زندگی انسان نقش بیشتری دارد همان قدرت فکری و تدبیر می باشد.

خبر سوم: ^۴ وعن علي بن محمد ومحمد بن أبي عبد الله، عن إسحاق بن محمد النخعي قال: سأل النهيكي أبا محمد عليه السلام (امام عسکری علیه السلام) ما بال المرأة المسكينة الضعيفة تأخذ سهما واحدا ويأخذ الرجل سهمين؟ فقال أبو محمد عليه السلام: إن المرأة ليس عليها جهاد ولا نفقة ولا عليها معقلة إنما ذلك على الرجال، فقلت في نفسي: قد كان قيل لي: إن ابن أبي العوجاء سأل أبا عبد الله عليه السلام عن هذه المسألة فأجابه بهذا الجواب، فأقبل على أبو محمد عليه السلام فقال: نعم هذه المسألة مسألة ابن أبي العوجاء والجواب منا واحد إذا كان معنى المسألة واحدا ^۴.

خبر چهارم: ^۵ محمد بن علي بن الحسين باسناده عن محمد بن سنان، أن الرضا عليه السلام كتب إليه فيما كتب من جواب مسائله: علة إعطاء النساء نصف ما يعطى الرجال من الميراث لأن المرأة إذا تزوجت أخذت والرجل يعطي فلذلك وفر علي الرجال وعلة أخرى في إعطاء الذكر

^۳ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۳۶، ابواب ميراث الأبوين والأولاد، باب

۲، حديث ۲، ط الإسلامية.

^۴ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۳۷، ابواب ميراث الأبوين والأولاد، باب

۲، حديث ۳، ط الإسلامية.

^۵ وسائل الشريعة، شيخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۳۷، ابواب ميراث الأبوين والأولاد، باب

۲، حديث ۴، ط الإسلامية.